

Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Юридичний факультет
Кафедра професійних та спеціальних правових дисциплін

СХВАЛЕНО
на засіданні науково-методичної
ради факультету
протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету
Степана КЕЛЬБЯ/
2024 р.

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«Ораторське мистецтво»

Освітньо-професійна програма:	<u>Право</u>
Спеціальність:	<u>081 Право</u>
Галузь знань:	<u>08 «Право»</u>
Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет:	<u>юридичний</u>
Мова навчання:	<u>Українська</u>
Розробник:	Морараш Галина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент
Профайл викладача:	https://bukuniver.edu.ua/university/faculties-and-departments/faculty-of-law/departments-of-professional-and-special-legal-disciplines/#
E-mail:	ggalya.morarash@gmail.com
Консультації:	четвер з 10.00 до 16.00.

1.Анотація (призначення навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна «Ораторське мистецтво» вибіркова навчальна дисципліна в обсязі 120 годин, з яких для здобувачів денної форми навчання передбачено: лекцій – 24 год., практичних занять – 16 год., самостійної роботи – 80 год.; та для здобувачів заочної форми навчання: лекцій – 6 год; практичних занять – 2 год., самостійної роботи – 112 год. Навчальна дисципліна побудована відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS) і містить 4 кредити. Форма підсумкового контролю – залік.

Предметом вивчення курсу «Ораторське мистецтво» є:

- закономірності публічного мовлення – принципи побудови логічно структурованих та переконливих промов;
- техніки аргументації та риторики – способи впливу на слухачів, використання логіки та емоцій у судових промовах і переговорах;
- стилістика юридичного мовлення – особливості офіційно-ділового стилю, точність і коректність формулювань;
- вербальні та невербальні засоби комунікації – значення голосу, темпу, інтонації, жестикуляції у виступах юриста;
- психологія публічного виступу – подолання страху перед аудиторією, управління емоціями під час промови;
- ораторські техніки у судових дебатах – структура виступів адвокатів, прокурорів, суддів;
- моделювання судових процесів – практичне застосування навичок у вигляді рольових ігор, дебатів, симуляцій судових засідань;
- переконливість і маніпуляції – етичне використання риторичних прийомів у юридичній практиці.

2. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Мета курсу – формування у студентів-правників навичок професійного публічного мовлення, аргументації та переконливої комунікації, необхідних для ефективної юридичної діяльності. Курс спрямований на розвиток здатності впевнено виступати перед аудиторією, переконливо захищати правові позиції та вдосконалювати ораторську майстерність.

Завдання дисципліни:

- знайомити студентів з історією та основними концепціями ораторського мистецтва;
- розкрити значення риторики у юридичній діяльності;
- вивчити структуру публічного виступу, принципи аргументації та логічного доведення;
- навчити студентів правильного використання темпу, дикції, інтонації та пауз у мовленні;
- удосконалити навички невербальної комунікації (жести, міміка, постава);
- розвинути здатність адаптувати стиль мовлення до ситуації та аудиторії;
- формувати навички підготовки та виголошення судових промов;
- навчити переконливо вести юридичні дебати, переговори;
- знайомити з прийомами ефективного контраргументації та нейтралізації маніпуляцій;
- розвинути вміння керувати емоціями та долати страх публічних виступів;
- навчити працювати з аудиторією та адаптуватися до змін у спілкуванні;
- знайомити з психологічними прийомами впливу в юридичному дискурсі;
- сприяти саморозвитку студентів через аналіз власних виступів та виправлення помилок.

Основні знання та вміння, яких набуває студент після опанування цієї дисципліни

Основні знання:

- основи риторики та ораторського мистецтва;
- історичні аспекти розвитку ораторського мистецтва;
- роль і значення публічного мовлення в юридичній практиці;

- основи логіки та аргументації в побудові правових промов;
- мовленнєва культура та техніка виступу;
- закони усного мовлення: ясність, точність, виразність;
- вербальні та невербальні засоби комунікації (жести, міміка, тембр голосу);
- стилістичні особливості юридичного мовлення;
- психологічні аспекти публічного виступу;
- методи впливу на аудиторію та управління її увагою;
- техніки подолання страху публічного виступу та самоконтроль;
- вплив емоційного забарвлення мовлення на переконливість виступу;
- правила підготовки та виголошення судових промов;
- техніки ведення переговорів, перехресного допиту та судових дебатів;
- методи нейтралізації маніпуляцій та логічних помилок у промовах опонентів.

Основні вміння:

- ефективно будувати публічний виступ;
- структурувати та логічно викладати матеріал;
- формулювати сильні аргументи та контраргументи;
- використовувати техніки переконання в юридичному дискурсі;
- володіти технікою мовлення;
- контролювати темп, гучність, інтонацію та дикцію;
- використовувати паузи, акценти та невербальні засоби комунікації;
- адаптувати стиль мовлення до конкретної ситуації та аудиторії;
- впевнено виступати перед різними аудиторіями (суддями, присяжними, клієнтами);
- контролювати власний емоційний стан та справляти враження впевненого оратора;
- практично застосовувати навички у юридичній сфері;
- готувати та виголошувати судові промови з урахуванням риторичних прийомів;
- ести ефективні переговори та знаходити компроміси;
- використовувати аргументацію для переконання суду, клієнтів та опонентів.

3. Пререквізити:

- українська мова (шкільний курс);
- історія зарубіжних країн;
- історія культури;
- філософія.

4. Компетентності та результати навчання.

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання:

РН10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН11. Мати базові навички риторики.

РН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

РН17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

5 Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ. Сутність і значення ораторського мистецтва в юридичній діяльності.

Тема 2. Історія розвитку ораторського мистецтва: від античності до сучасності.

Тема 3. Вербальні та невербальні засоби комунікації у виступах юриста.

Тема 4. Психологія спілкування: робота з аудиторією та переконливість мовлення.

Тема 5. Мистецтво імпровізації та подолання страху публічних виступів.

Тема 6. Юридична риторика: логічна структура аргументації.

Тема 7. Логічні помилки в юридичних промовах і способи їх уникнення.

Тема 8. Дикція, темп, інтонація та паузи у виступах юриста.

Тема 9. Маніпуляції в судових дебатах: як їх розпізнавати та використовувати етично.

Змістовий модуль 2.

Тема 10. Стилїстика і культура мовлення правника.

Тема 11. Підготовка судової промови: структура та особливості викладу.

Тема 12. Публічні виступи адвоката, судді та прокурора: специфіка жанрів.

Тема 13. Перехресний допит: техніка запитань та контроль за свідком.

Тема 14. Ораторське мистецтво у переговорах і медіації.

Тема 15. Юридичне письмове мовлення й усна аргументація: спільне та відмінне.

Тема 16. Аналіз судових промов видатних юристів: розбір успішних кейсів.

Тема 17. Моделювання судового процесу: дебати, рольові ігри та вправи на переконливість.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми поточного та підсумкового контролю.

Методи навчання:

- словесні методи (лекція, дискусія, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні заняття, практичні завдання);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація, презентація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- аналіз текстів;
- дебати;
- публічні виступи;
- презентація результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи;
- написання промов;
- підсумковий контроль – залік.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за результатами виконання завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми. Формами поточного контролю є усні і письмові відповіді на практичних заняттях, виразне читання текстів, читання скоромовок, стандартизовані тести, робота з текстовими, аудіо- та відеоматеріалами, обговорення проблемних питань, презентації результатів виконання дослідницько-творчих завдань, есе, тексти промов / дискусій, виголошення промов, участь у ситуативних діалогах та дискусіях, аналіз риторичної діяльності.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані за всіма видами робіт на практичних заняттях і за виконання самостійної роботи за накопичувальною сумою від 0 до 100 балів, а також бали за *підсумковий контроль у формі заліку*.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECTS.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	добре	добре
74-81	C		
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	незадовільно

Схема нарахування балів

Поточний контроль		Загальна кількість балів
Модуль I	Модуль II	
50	50	100

Політика академічної доброчесності

Студент повинен ознайомитися і дотримуватися Положення про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет», яке міститься у вільному доступі на офіційному сайті університету. Студент повинен виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт заборонені. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела. Використання можливостей штучного інтелекту може бути застосоване в обмежених випадках і погоджене з викладачем.

7.Рекомендована література

Основна:

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика: Навч. посібник. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Белякова В. Риторичні фігури в ораторському мистецтві. Завуч. 2002. № 29. С. 1–16.
3. Гапотій, В. Д. та Куліда, О. О. Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2021. 93 с
4. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. Київ : Кондор, 2003. 264 с.
5. Гончарова О. М. Ораторське мистецтво: особливості становлення. Культура України. 2010. № 31. С. 40–50.
6. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. 3-тє вид. Київ : Алерта, 2021. 250 с.
7. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ : Центр учб. літ., 2007. 231 с.
8. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 248 с.
9. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої пол. XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні / уряд. М. Петрів. Київ : «Юстиніан», 2014. 320 с.
10. Мацько Л. Вітчизняна риторика. Дивослово. 2002. № 12. С.20–25.
11. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Вища шк., 2006. 311 с.
12. Молдован В. В. Судова риторика. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 278 с.
13. Олійник О. Б. Правова риторика: навчальний посібник для студентів вузів Київ : Кондор, 2010. 166 с.
14. Олійник О. Б. Прокурорська риторика: підручник для студентів вузів. Київ : Алерта, 2008. 304 с.
15. Олійник О. Б., Молдован В. В. Юридична риторика: теорія і практика: навчальний посібник для студентів вузів. Київ : Кондор, 2009. 213 с.
16. Олійник О. Ораторське мистецтво юриста: теорія та практика: навчальний посібник для студентів вузів. Київ: Кондор, 2009. 208 с.
17. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / ред.: І. М. Плотницька, О. П. Левченко ; уклад.: І. М. Плотницька, О. П. Левченко. Київ : НАДУ, 2011. 128 с.
18. Ораторське мистецтво : підручник / М. П. Требін та ін. ; ред.: М. П. Требін, Г. П. Клімова. 2-ге вид. Харків : Право, 2015. 207 с.
19. Ораторське мистецтво: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вузів / ред. Н.П. Осипова. Харків : Одісей, 2007. 144 с.
20. Осипова Н. П., Воднік В. Д., Клімова Г. П. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. / ред. Н. П. Осипова. 2-ге вид. Харків : Одісей, 2006. 144 с.
21. Поплавська Н. М. Полемісти. Риторика. Переконавання (Українська полемічно-публіцистична проза кінця XVI – початку XVII ст.). Монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2007. 379 с.
22. Риторика : навч.-метод. посіб. / ред. С. Романюк ; уклад. Л. Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьков. : Рута, 2020. 343 с.
23. Риторика: навч. посібн. / уряд.: Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
24. Риторика: Навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / уклад. І. І. Гузенко. Львів : І. І. Гузенко, 2014. 328 с.
25. Риторика: теоретичні та практичні аспекти комунікації: монографія / ред.: В. М. Вандишев, Я. З. Ліханський, О. С. Переломова. Суми : СумДУ, 2015. 112 с.

26. Рогожкин О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підруч. для студ. і курсантів юрид. спец.: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Донец. юрид. ін-т. – Вид. 2-ге, допов. Донецьк: Донецький юридичний інститут МВС України, 2012. 298 с.
27. Середа Н. В., Квасник О. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 304 с.
28. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. П. Сивачук. Умань : Сочінський, 2013. 374 с.
29. Тягнирядно Є. В., Яворська Г. Х. Риторичні вміння правників: Теорія і практика. Монографія. Одеса : Є. В. Тягнирядно, Г. Х. Яв., 2009. 224 с.
30. Ухач В. З. Судова риторика. (опорні конспекти лекцій). Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. В. З. Ухач. Тернопіль : Вектор, 2011. 114 с.
31. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики: навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.
32. Янкович М. В. Історико-культурні передумови розвитку та формування ораторського дискурсу у Стародавній Греції. «Young Scientist». Філологічні науки. 2015. № 2(17). С. 141–144.
33. Яценко С. С. Софістика. Київ : ТОВ «Сік Груп Україна», 2016. 208 с.

Додаткова:

1. Афанасьєва Л. І. Основи красномовства: Навчально-методичний посібник. 3-тє вид. Кіровоград : Л. І. Афанасьєва, 2014. 108 с.
2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400с.
3. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства: навчальний посібник. Київ : КНУТД, 2013. 244 с.
4. Каньоса П. С. Риторика: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. 207 с.
5. Коваленко С. М. Сучасна риторика: навчально-практичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 183 с.
6. Лузік Е. В., Ільїна Т. В. Риторика: майстерність переконання: Навч. Посібник. Київ : НАУ, 2005. 83с.
7. Морараш Г. В., Декуш Н. О. Методичні рекомендації до підготовки та вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»: [навчально-методичний посібник]. Чернівці: Місто. 2021. 48 с.
8. Морараш Г. В., Декуш Н. О. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»: [навчально-методичний посібник]. Чернівці: Місто. 2021. 42 с.
9. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: навч. посіб. Київ : Кондор, 2010. 166 с.
10. Онуфрієнко Г. С. Риторика. Навч. пос. Київ : Центр учб. літ., 2008. 592 с.
11. Спанатій Л. С. Риторика: навчальний посібник для студентів вузів. Київ: Ін Юре, 2008. 144 с.
12. Carnagey D., Esenwein J. B. The Art of Public Speaking. Cori Samuel, Janet Blenkinship and the Online Distributed Proofreading Team, 2005. 285 p.
13. Coppens C. The Art Of Oratorical Composition. Legare Street Press, 2021. 311 p.
14. Mack A. The Art & Science of Original Oratory. West Des Moines : National Speech & Debate Association, 2013. 111 p.
15. Mosley C. The Art of Oratory. Roli Books, 2008. 678 p.
16. Nzekwe J. The Art of Oratory: Effective guide to Communication and Speech Making. The Art of Oratory: Effective guide to Communication and Speech Making, 2016. 270 p.